

Primljeno/submitted:18.01.2026.
Prihvaćeno/accepted: 03.03.2026.

Pregledni rad
Review paper

PRIMJENA KONCEPTA UPRAVLJANJA PUTEM CILJEVA (MBO) U JAVNOM SEKTORU

APPLICATION OF THE MANAGEMENT BY OBJECTIVES (MBO) CONCEPT IN THE PUBLIC SECTOR

Džengis Hodžić*

SAŽETAK

Upravljanje pomoću ciljeva (*Management by Objectives* – MBO) predstavlja strateški menadžerski pristup usmjeren na definiranje, praćenje i evaluaciju jasno postavljenih i mjerljivih ciljeva radi povećanja organizacijske učinkovitosti. Koncept je razvio Peter Drucker 1954. godine, a njegova primjena u javnom sektoru dobiva na značaju zbog rastućih zahtjeva za učinkovitošću, odgovornošću i transparentnošću rada javnih institucija. Cilj ovog istraživačkog rada je analizirati teorijske osnove i ključne principe MBO-a te razmotriti prednosti i izazove njegove primjene u javnom sektoru. Poseban naglasak stavljen je na ulogu rukovoditelja u procesu postavljanja i praćenja ciljeva, kao i na uključivanje zaposlenika u upravljanje učinkom. Rad također razmatra povezanost MBO-a s modelom novog javnog menadžmenta (*New Public Management* - NPM). Iako MBO doprinosi boljem strateškom planiranju, motivaciji zaposlenika i racionalnijem korištenju javnih resursa, ističu se i ograničenja njegove primjene, osobito vezana uz složenost i nemjerljivost javnih ciljeva.

Ključne riječi: upravljanje pomoću ciljeva (MBO), javni sektor, organizacijska učinkovitost, novi javni menadžment (NPM), odgovornost i transparentnost

SUMMARY

Management by Objectives (MBO) represents a strategic managerial approach aimed at defining, monitoring and evaluating clearly set and measurable goals in order to increase organizational efficiency. The concept was developed by Peter Drucker in 1954, and its application in the public sector is gaining importance due to the growing demands for efficiency, responsibility and transparency of the work of public institutions. The aim of this research paper is to analyze the theoretical foundations and key principles of MBO and to consider the advantages and challenges of its application in the public sector. Special emphasis is placed on

---

* Student doktorskog studija, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za upravu, pridružena članica, e-mail: dzengishodzic82@yahoo.com

the role of managers in the process of setting and monitoring goals, as well as on the involvement of employees in performance management. The paper also considers the connection of MBO with the New Public Management (NPM) model. Although MBO contributes to better strategic planning, employee motivation and more rational use of public resources, the limitations of its application are highlighted, especially related to the complexity and immeasurable nature of public goals.

Keywords: management by objectives (MBO), public sector, organizational effectiveness, new public management (NPM), accountability and transparency

UVOD

Upravljanje pomoću ciljeva (*Management by Objectives* – MBO) predstavlja strateški pristup upravljanju kojim se organizacije usmjeravaju na postizanje jasno definiranih i mjerljivih ciljeva. Ovaj pristup podrazumijeva usklađivanje individualnih i organizacijskih ciljeva kroz sistemsko planiranje, praćenje i evaluaciju rezultata rada. Iako je koncept prvi put predstavio Peter Drucker sredinom 20. stoljeća, savremena literatura naglašava njegovu kontinuiranu relevantnost u modernim organizacijama, posebno u kontekstu upravljanja učinkom i strateškog planiranja (Armstrong & Taylor, 2023; Dessler, 2022; Kassir, 2024). U javnom sektoru MBO se sve češće koristi kao instrument za unapređenje učinkovitosti, odgovornosti i transparentnosti rada institucija, pri čemu se posebna pažnja posvećuje ulozi rukovodstva u definiranju, praćenju i evaluaciji organizacijskih ciljeva (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Pollitt & Bouckaert, 2022; Schnell, 2021). Savremeni pristupi javnom menadžmentu ističu da jasno definirani ciljevi, sistematsko mjerenje rezultata i uključivanje zaposlenika u proces upravljanja doprinose većoj organizacijskoj učinkovitosti i kvaliteti javnih usluga (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Johnsen, 2024).

Glavni principi upravljanja pomoću ciljeva (*Management by Objectives* - MBO) predstavljaju temeljnu strukturu ovog modela menadžmenta, čiji je cilj osigurati učinkovitost organizacije kroz jasno definirane ciljeve i aktivno uključivanje zaposlenika u njihovo ostvarivanje. Ovi principi omogućavaju transparentno planiranje, praćenje i evaluaciju rada, a ujedno doprinose motivaciji i profesionalnom razvoju zaposlenika. Prvi i najvažniji princip odnosi se na postavljanje ciljeva koji su specifični, mjerljivi, dostižni, relevantni i vremenski određeni, odnosno poznati kao SMART ciljevi. Takvi ciljevi omogućavaju jasnu orijentaciju zaposlenika prema očekivanim rezultatima i olakšavaju objektivno mjerenje radnog učinka (Armstrong & Taylor, 2023; Dessler, 2022; Kassir, 2024). Precizno definiranje ciljeva također doprinosi racionalnijem planiranju resursa i smanjenju subjektivnosti u evaluaciji rada zaposlenika.

Drugi ključni princip MBO-a odnosi se na uključivanje zaposlenika u proces definiranja ciljeva. Za razliku od tradicionalnih hijerarhijskih modela upravljanja, savremeni pristupi menadžmentu naglašavaju participativno donošenje odluka i saradnju između rukovoditelja i zaposlenika. Uključivanje zaposlenika u proces planiranja ciljeva povećava njihovu motivaciju,

osjećaj odgovornosti i organizacijsku posvećenost (Robbins & Judge, 2023; Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021). Ovakav pristup doprinosi razvoju organizacijske kulture zasnovane na povjerenju, komunikaciji i zajedničkim vrijednostima, što je posebno značajno u javnom sektoru gdje su procesi donošenja odluka često složeni i višeslojni (Johnsen, 2024).

Treći princip MBO-a podrazumijeva kontinuirano praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva i njihovu periodičnu evaluaciju. Proces evaluacije omogućava pravovremeno prepoznavanje odstupanja između planiranih i ostvarenih rezultata te donošenje korektivnih mjera. Sistematsko praćenje rezultata predstavlja ključni element savremenih sistema upravljanja učinkom, koji se sve češće primjenjuju u javnoj upravi radi povećanja odgovornosti i efikasnosti (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Schnell, 2021). Redovna evaluacija također doprinosi razvoju organizacijskog učenja i kontinuiranom unapređenju rada institucija (Johnsen, 2024).

Posljednji princip odnosi se na povezivanje ostvarenja ciljeva s nagrađivanjem i priznanjem zaposlenika. Sistemi nagrađivanja predstavljaju važan motivacijski mehanizam koji potiče zaposlenike na ostvarivanje i nadmašivanje organizacijskih ciljeva. Učinkoviti sistemi nagrađivanja trebaju biti transparentni, pravedni i jasno povezani s rezultatima rada zaposlenika (Dessler, 2022; Kassar, 2024). Iako su u javnom sektoru mogućnosti materijalnog nagrađivanja često ograničene, značajnu ulogu imaju nematerijalni oblici priznanja, poput profesionalnog razvoja, javnih pohvala ili mogućnosti napredovanja (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Schnell, 2021). Takvi mehanizmi doprinose povećanju motivacije zaposlenika i jačanju organizacijske učinkovitosti u javnim institucijama.

1. PREDNOSTI I IZAZOVI PRIMJENE MBO-A U JAVNOM SEKTORU

Primjena upravljanja pomoću ciljeva (*Management by Objectives* – MBO) u javnim institucijama donosi niz značajnih prednosti koje doprinose unapređenju organizacijskog upravljanja i kvalitete javnih usluga. Prije svega, fokus na jasno definirane i mjerljive ciljeve omogućava veću organizacijsku učinkovitost, jer usmjerava aktivnosti zaposlenika prema konkretnim rezultatima i smanjuje nepotrebno rasipanje vremena i resursa (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Armstrong & Taylor, 2023; Liao & Chen, 2022).

Također, primjena MBO-a doprinosi većoj transparentnosti i odgovornosti javnih institucija, budući da jasno postavljeni ciljevi i pokazatelji učinka omogućavaju građanima, nadzornim tijelima i drugim zainteresiranim akterima praćenje rezultata rada javne uprave (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Kwon, 2023). Dodatno, MBO pruža podršku strateškom planiranju jer povezuje svakodnevne operativne aktivnosti s dugoročnim ciljevima i vizijom organizacije, čime se osigurava dosljednost između strateških planova i praktične realizacije javnih politika (Pollitt & Bouckaert, 2022; Singh & Prasad, 2025). Važna prednost ovog pristupa odnosi se i na povećanje motivacije zaposlenika, budući da njihovo uključivanje u proces postavljanja ciljeva jača osjećaj odgovornosti, profesionalne angažiranosti i organizacijske pripadnosti (Robbins & Judge, 2023; Ahmed et al., 2021). Međutim, iako upravljanje pomoću

ciljeva predstavlja efikasan menadžerski pristup koji potiče odgovornost, učinkovitost i orijentiranost na rezultate, njegova primjena u javnom sektoru suočava se s nizom specifičnih izazova. Zbog prirode javne uprave, koja djeluje u okviru zakonskih, institucionalnih i političkih ograničenja te ima za cilj ostvarenje šireg društvenog interesa, implementacija MBO-a često zahtijeva dodatne mehanizme prilagodbe i kontrole (Pollitt & Bouckaert, 2022; Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Ahmed et al., 2021). Za razliku od privatnog sektora, gdje se uspješnost organizacije najčešće mjeri profitom, tržišnim udjelom ili produktivnošću, ciljevi u javnom sektoru često imaju kvalitativni karakter, kao što su unapređenje socijalne pravde, povećanje dostupnosti javnih usluga, zaštita okoliša ili jačanje povjerenja građana u institucije (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Kwon, 2023). Zbog takve prirode javnih ciljeva njihova kvantifikacija i evaluacija mogu biti složeniji procesi (Singh & Prasad, 2025).

Savremena istraživanja naglašavaju da javne organizacije često nastoje ostvariti društvene vrijednosti koje nije moguće u potpunosti izraziti isključivo kvantitativnim pokazateljima. Zbog toga se u evaluaciji rezultata sve više koriste kombinirani pristupi koji uključuju i kvalitativne indikatore, poput zadovoljstva građana, kvalitete javnih usluga, dostupnosti administrativnih procedura ili percepcije transparentnosti institucija (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Liao & Chen, 2022). Dodatni izazov u primjeni MBO-a odnosi se na ograničene resurse i stroge pravne okvire unutar kojih djeluju javne institucije. Javne organizacije često posluju u okviru unaprijed definiranih budžeta i regulatornih procedura koje ograničavaju fleksibilnost u donošenju odluka i prilagođavanju strategija postavljenim ciljevima (Pollitt & Bouckaert, 2022; Singh & Prasad, 2025). Takva institucionalna ograničenja mogu otežati primjenu menadžerskih pristupa koji zahtijevaju veću autonomiju u upravljanju i brže prilagođavanje promjenama.

Još jedan značajan izazov odnosi se na organizacijsku kulturu i potencijalni otpor zaposlenika prema novim sistemima upravljanja učinkom. U mnogim javnim institucijama i dalje je prisutna tradicionalna birokratska struktura upravljanja, koju karakteriziraju hijerarhijski odnosi, formalizirani procesi i sporije donošenje odluka. Uvođenje MBO-a, koji podrazumijeva transparentnost, timski rad i veću individualnu odgovornost za rezultate, može izazvati određeni stupanj nesigurnosti ili skepticizma među zaposlenicima (Armstrong & Taylor, 2023; Ahmed et al., 2021). Zbog toga uspješna implementacija MBO-a zahtijeva razvoj organizacijske kulture zasnovane na otvorenoj komunikaciji, povjerenju i kontinuiranom profesionalnom razvoju zaposlenika (Kwon, 2023). Edukacija, participacija zaposlenika u planiranju ciljeva te jasna komunikacija koristi ovog modela predstavljaju ključne preduvjete za njegovu uspješnu primjenu (Schnell, 2021).

U konačnici, iako primjena upravljanja pomoću ciljeva u javnom sektoru može značajno doprinijeti povećanju odgovornosti, transparentnosti i organizacijske učinkovitosti, njegova uspješna implementacija zahtijeva prilagodbu specifičnostima javne uprave. To podrazumijeva usklađivanje menadžerskih principa s društvenim, političkim i institucionalnim kontekstom u kojem djeluju javne institucije, kao i razvoj fleksibilnih modela evaluacije koji mogu obuhvatiti i

kvantitativne i kvalitativne aspekte javnog upravljanja (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Pollitt & Bouckaert, 2022; Liao & Chen, 2022; Singh & Prasad, 2025; Johnsen, 2024).

2. MBO I LOKALNA SAMOUPRAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Općinski načelnik u Bosni i Hercegovini, kroz postojeći zakonodavni okvir i sistem neposrednog izbora, objedinjuje političku i upravnu funkciju te predstavlja ključnog nositelja izvršne vlasti na lokalnoj razini. Njegova uloga obuhvata upravljanje radom općinske administracije, provođenje lokalnih politika i osiguravanje zakonitosti rada organa lokalne samouprave. Savremena literatura o lokalnoj upravi naglašava da lokalni izvršni lideri imaju centralnu ulogu u definiranju strateških ciljeva razvoja zajednice, koordinaciji administrativnih aktivnosti i odgovornosti prema građanima za ostvarene rezultate (Koprić, Marčetić & Musa, 2021; OECD, 2022; Janssen & van der Voort, 2021; Meijer & Bolívar, 2020; Hossain et al., 2023).

Funkciju načelnika karakterizira određena dualnost jer on istovremeno djeluje kao administrativni rukovodilac i strateški lider lokalnog razvoja. Kao administrativni vođa, načelnik osigurava provođenje zakona, podzakonskih akata i lokalnih odluka, te nadzire rad općinskih službi i javnih institucija. S druge strane, savremeni koncepti javnog menadžmenta naglašavaju i njegovu poduzetničku i razvojnu ulogu, koja podrazumijeva strateško planiranje, upravljanje resursima i usmjeravanje lokalne administracije prema postizanju konkretnih razvojnih ciljeva (Pollitt & Bouckaert, 2022; Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Janssen & van der Voort, 2021). Ova dvostruka uloga posebno je značajna u kontekstu primjene MBO pristupa, jer zahtijeva balans između zakonitosti upravljanja i orijentacije prema rezultatima.

U teoriji javne uprave često se razlikuju dva osnovna modela djelovanja lokalnih izvršnih lidera. Prvi je administrativni model, koji naglašava formalno provođenje zakonskih propisa, pravilnika i administrativnih procedura te osiguravanje institucionalne stabilnosti i pravne sigurnosti. Drugi je poduzetnički ili menadžerski model upravljanja, koji je usmjeren na postizanje rezultata, strateško planiranje razvoja i učinkovito korištenje javnih resursa. Ovaj model sve više dolazi do izražaja u savremenim reformama javne uprave, jer potiče inovativnost, odgovornost i orijentiranost na potrebe građana (OECD, 2022; Pollitt & Bouckaert, 2022; Meijer & Bolívar, 2020). Upravo takav pristup predstavlja osnovu za primjenu upravljanja pomoću ciljeva u lokalnoj samoupravi.

3. POLOŽAJ I ULOGA OPĆINSKOG NAČELNIKA U SISTEMU LOKALNE SAMOUPRAVE

Kroz zakonodavni okvir, dodijeljene nadležnosti i legitimitet neposrednog izbora, općinski načelnik u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini objedinjuje političku i upravnu izvršnu funkciju. Kao nositelj izvršne vlasti na lokalnoj razini, načelnik upravlja radom općinske administracije, provodi lokalne politike i odgovoran je za zakonitost i učinkovitost rada općinskih organa. Savremene analize lokalne uprave naglašavaju da lokalni izvršni lideri imaju ključnu ulogu u koordinaciji upravnih aktivnosti, strateškom planiranju razvoja zajednice i odgovornosti prema građanima za ostvarene rezultate (Koprić, Marčetić & Musa, 2021; OECD,

2022; Janssen & van der Voort, 2021; Meijer & Bolívar, 2020; Hossain et al., 2023; Alawneh & Al-Zu'bi, 2022; Kim & Lee, 2021; García-Sánchez et al., 2022; Tran & Nguyen, 2023). U tom kontekstu općinska uprava djeluje kao izvršni aparat načelnika, koji je de iure i de facto nositelj ukupne izvršne vlasti na lokalnoj razini.

Proučavanje upravljačke uloge izvršnog čelnika u odnosu prema općinskoj upravi otkriva i određenu dualnost njegove funkcije. S jedne strane, načelnici se mogu promatrati kao dio birokratskog sistema, u kojem su dužni osigurati provođenje zakona, propisa i administrativnih procedura. S druge strane, procesi decentralizacije i modernizacije javne uprave sve više zahtijevaju fleksibilnost, inovativnost i sposobnost strateškog upravljanja lokalnim razvojem (Pollitt & Bouckaert, 2022; Meijer & Bolívar, 2020; Hossain et al., 2023; García-Sánchez et al., 2022). Decentralizacija podrazumijeva prijenos određenih nadležnosti i odgovornosti na lokalnu razinu vlasti, što zahtijeva dodatne upravljačke kompetencije, sposobnost racionalnog upravljanja javnim resursima i veću odgovornost lokalnih dužnosnika prema građanima i javnosti (OECD, 2022; Alawneh & Al-Zu'bi, 2022; Tran & Nguyen, 2023).

Ova dualnost upravljačke uloge lokalnih izvršnih lidera najčešće se manifestira kroz dva osnovna modela upravljanja: administrativni i poduzetnički model. Administrativni ili birokratski model temelji se na strogoj primjeni zakona, pravila i procedura te naglašava formalnu odgovornost, hijerarhiju i disciplinu u radu javne uprave. U takvom pristupu naglasak je prvenstveno na pravilnoj provedbi propisa i političkih odluka, dok je fleksibilnost u donošenju odluka relativno ograničena (Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021). Ovaj model karakterističan je za tradicionalne sisteme javne uprave koji su usmjereni na stabilnost, zakonitost i administrativnu kontrolu (Kim & Lee, 2021).

Nasuprot tome, poduzetnički ili menadžerski model upravljanja usmjeren je prema postizanju konkretnih ciljeva, rezultata i organizacijske učinkovitosti. Ovaj pristup naglašava strateško planiranje, upravljanje pomoću ciljeva, racionalno korištenje resursa i kontinuirano praćenje rezultata rada javnih institucija (Bryson, Crosby & Bloomberg, 2021; Janssen & van der Voort, 2021; García-Sánchez et al., 2022). Poduzetnički model zahtijeva razvijene upravljačke vještine, inovativnost i sposobnost prilagođavanja promjenama u društvenom i ekonomskom okruženju. U takvom modelu naglasak se stavlja na odgovorno upravljanje, profesionalno rukovođenje i aktivno uključivanje građana i drugih društvenih aktera u procese donošenja odluka (Hossain et al., 2023; Tran & Nguyen, 2023).

Savremene reforme javne uprave u velikoj mjeri oslanjaju se na principe novog javnog menadžmenta (New Public Management – NPM), koji nastoji transformirati tradicionalne birokratske strukture u fleksibilnije i učinkovitije organizacije usmjerene na rezultate. Ovaj pristup promiče decentralizaciju, deregulaciju, veću autonomiju u odlučivanju i razvoj menadžerskih metoda upravljanja u javnom sektoru (Pollitt & Bouckaert, 2022; Van Dooren, Bouckaert & Halligan, 2021; Alawneh & Al-Zu'bi, 2022). Povećanje fleksibilnosti u donošenju upravnih odluka omogućava javnim institucijama brže reagiranje na promjene u društvenom, ekonomskom i političkom okruženju, što je posebno važno na lokalnoj razini vlasti. U tom kontekstu upravljanje pomoću ciljeva (MBO) predstavlja jedan od ključnih instrumenata

modernog javnog menadžmenta jer omogućava jasno definiranje prioriteta, praćenje rezultata i veću odgovornost javnih institucija prema građanima (Meijer & Bolívar, 2020; Kim & Lee, 2021).

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Metodologija istraživanja zasniva se na kombinaciji teorijske analize i empirijskog istraživanja s ciljem sveobuhvatnog sagledavanja primjene koncepta upravljanja pomoću ciljeva (*Management by Objectives* - MBO) u javnom sektoru. U teorijskom dijelu rada korištena je metoda analize i sinteze relevantne naučne i stručne literature iz oblasti menadžmenta, javne uprave i novog javnog menadžmenta, kako bi se objasnile osnovne karakteristike, prednosti i ograničenja primjene MBO modela. Empirijski dio istraživanja proveden je metodom anketnog ispitivanja uz korištenje strukturiranog upitnika zasnovanog na Likertovoj skali od pet stupnjeva, gdje su ispitanici izražavali stepen slaganja s ponuđenim tvrdnjama od 1 („u potpunosti se ne slažem“) do 5 („u potpunosti se slažem“). Upitnik je sadržavao ukupno 11 pitanja koja su obuhvatala ključne dimenzije primjene MBO-a u javnom sektoru, uključujući jasnoću i mjerljivost ciljeva, uključenost zaposlenika u proces postavljanja ciljeva, praćenje i evaluaciju rezultata, povezanost ciljeva s nagrađivanjem, organizacijsku kulturu te integraciju MBO-a s principima novog javnog menadžmenta (NPM).

Podaci su prikupljeni putem anonimne ankete distribuirane ispitanicima iz različitih društvenih grupa, pri čemu je ukupan broj ispitanika iznosio 100. Uzorak je formiran kombinacijom namjernog i prigodnog uzorkovanja, a strukturu ispitanika činili su građani (42%), zaposlenici u javnoj upravi (41%), predstavnici privatnog sektora (12%), studenti (4%) i ostale kategorije ispitanika (4%). Prikupljeni podaci obrađeni su primjenom kvantitativnih statističkih metoda. Za osnovni prikaz rezultata korištena je deskriptivna statistika, uključujući aritmetičku sredinu i standardnu devijaciju. Pouzdanost mjernog instrumenta provjerena je Cronbachovim alfa koeficijentom, koji je iznosio 0,754, što ukazuje na dobru internu konzistentnost upitnika. Za ispitivanje statističke povezanosti između varijabli korišten je hi-kvadrat (Chi-Square) test, dok je za analizu utjecaja ključnih prediktora na percepciju učinkovitosti, transparentnosti i odgovornosti javne uprave primijenjen model višestruke linearne regresije. Rezultati istraživanja prikazani su tabelarno i grafički kako bi se omogućila jasnija interpretacija podataka i provjera postavljenih istraživačkih hipoteza.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U nastavku se nalazi grafički prikaz rezultata anketnog istraživanja ispitanika koji su zaokružili jedan od ponuđenih brojeva na skali od 1 do 5 za svaku od navedenih tvrdnji. Time su izraziti ocjenu svog slaganja ili ne slaganja sa navedenim tvrdnjama, a značenje brojeva je sljedeće: (1) Potpuno se ne slažem, (2) Pretežno se ne slažem, (3) Nemam mišljenje, (4) Pretežno

se slažem, (5) Potpuno se slažem. Istraživanje je sadržavalo pitanja oblikovana prema Likertovoj skali, a u njemu je učestvovalo 100 ispitanika, od čega građani/ke (42%), zaposlenici/e u javnoj upravi (41%), predstavnici/e privatnog sektora (12%), studenti/ce (4%) i drugo (4%).

Tabela 1: Anketna pitanja, ključni nalazi i zaključci

Pitanje	Ključni nalazi	Zaključak / Implikacije
Pripadnost grupi	Uzorak čine dominantno građani (42%) i zaposlenici u javnoj upravi (41%). Ostale grupe slabije zastupljene.	Rezultati najviše odražavaju percepcije korisnika i pružatelja javnih usluga; ograničena generalizacija na privatni sektor i studente.
Ciljevi su jasno definisani i mjerljivi	Stavovi izrazito podijeljeni: 44% pozitivnih i 42% negativnih odgovora.	Postoje ozbiljne neujednačenosti u definiranju ciljeva; potreba za dosljednijom primjenom SMART principa i boljom komunikacijom ciljeva.
Zaposlenici učestvuju u postavljanju ciljeva	Gotovo izjednačeni pozitivni (44%) i negativni (47%) stavovi.	Participacija zaposlenika nije sistemski uspostavljena; preporučuje se jačanje participativnog upravljanja radi uspješne primjene MBO-a.
Redovno praćenje i evaluacija ciljeva	Preovladavaju negativni odgovori (49%), uz nešto manje pozitivnih (44%).	Praćenje i evaluacija ciljeva nisu dosljedni; nužno je razviti formalizirane mehanizme kontrole i povratne informacije.
Povezanost ciljeva i nagrađivanja	Percepcije gotovo podijeljene, s blagom dominacijom negativnih stavova.	Nedovoljna povezanost rezultata i nagrađivanja slabi motivaciju; potrebni transparentniji i pravedniji sistemi priznanja.
MBO povećava efikasnost javne uprave	Snažna dominacija pozitivnih stavova (68%).	MBO se percipira kao efikasan alat za unapređenje rada javne uprave; postoji potencijalna spremnost za njegovu širu primjenu.
MBO doprinosi transparentnosti i odgovornosti	Također 68% pozitivnih odgovora.	MBO se prepoznaje kao instrument jačanja odgovornosti prema građanima i povećanja transparentnosti javnog sektora.
Ciljevi se mogu kvantificirati i pratiti	Većina ispitanika ima negativnu percepciju (55%).	Postoji problem nemjerljivosti ciljeva u javnoj upravi; nužno razvijati pokazatelje učinka i kombinirati kvantitativne i

		kvalitativne metode.
Birokratska ograničenja otežavaju MBO	Jasna dominacija pozitivnih odgovora (59%).	Birokratiziranost predstavlja ključnu prepreku primjeni MBO-a; potrebne su administrativne i proceduralne reforme.
Organizacijska kultura podržava timski rad	Pretežno negativna percepcija (67%).	Nepoticajna organizacijska kultura predstavlja ozbiljnu prepreku MBO-u; nužno je jačati komunikaciju, timski rad i podršku rukovodstva.
Integracija MBO-a i NPM-a poboljšava rad lokalne samouprave	Dominantno pozitivni stavovi (66%).	Integracija MBO-a s NPM principima percipira se kao efikasan model modernizacije i profesionalizacije lokalne samouprave.

Izvor: Autor

Rezultati anketnog istraživanja pružaju sveobuhvatan uvid u percepciju primjene upravljanja pomoću ciljeva (*Management by Objectives* - MBO) u javnom sektoru te omogućavaju evaluaciju njegove stvarne zastupljenosti, učinkovitosti i prepreka u praksi. Struktura uzorka, u kojem dominiraju građani i zaposlenici u javnoj upravi, osigurava relevantnost nalaza jer obuhvata perspektive kako korisnika javnih usluga, tako i njihovih neposrednih pružatelja. Analiza odgovora pokazuje da u javnim institucijama ne postoji ujednačena praksa jasnog i mjerljivog definiranja ciljeva. Iako značajan dio ispitanika prepoznaje postojanje jasno definiranih ciljeva, gotovo jednak udio smatra da ciljevi nisu dovoljno precizni niti mjerljivi, što upućuje na parcijalnu i nedosljednu primjenu osnovnih principa MBO-a. Ovakva polarizacija stavova ukazuje na razlike među institucijama i organizacijskim jedinicama, ali i na mogući deficit interne komunikacije u procesu strateškog planiranja.

Slično se uočava i u pogledu uključenosti zaposlenika u postavljanje ciljeva. Gotovo podjednaka zastupljenost pozitivnih i negativnih stavova sugerira da participativni pristup upravljanju nije sistemski implementiran, već ovisi o individualnim stilovima rukovođenja. Budući da je sudjelovanje zaposlenika jedan od temeljnih elemenata MBO-a, ograničena participacija može značajno umanjiti učinke ovog modela na motivaciju i organizacijsku učinkovitost.

Posebno zabrinjavaju rezultati vezani uz praćenje i evaluaciju ostvarenja ciljeva. Preovladavajući negativni stavovi ukazuju na nedostatak formaliziranih i redovitih mehanizama evaluacije, što onemogućava pravovremeno uočavanje odstupanja, učenje iz prakse i kontinuirano unapređenje rada. Sličan obrazac uočen je i kod pitanja povezivanja ostvarenja ciljeva s nagrađivanjem i priznavanjem, gdje neujednačene prakse dodatno slabe motivacijski potencijal MBO-a u javnom sektoru. Unatoč navedenim operativnim slabostima, rezultati jasno pokazuju da ispitanici u velikoj mjeri prepoznaju normativnu i stratešku vrijednost MBO-a.

Velika većina ispitanika smatra da primjena MBO-a može povećati efikasnost javne uprave te doprinijeti većoj transparentnosti i odgovornosti prema građanima. Ovi nalazi ukazuju na postojanje pozitivne percepcije i potencijalne spremnosti za širu i sistemskiju primjenu MBO-a. Međutim, percepcija nemogućnosti adekvatne kvantifikacije ciljeva, zajedno s izraženim birokratskim ograničenjima i nepovoljnom organizacijskom kulturom, ukazuje na ključne strukturne prepreke implementaciji MBO-a. Rigidni hijerarhijski odnosi, slaba komunikacija i administrativna opterećenja otežavaju uvođenje savremenih menadžerskih metoda zasnovanih na rezultatima. Na kraju, pozitivni stavovi prema integraciji MBO-a s principima novog javnog menadžmenta (New Public Management - NPM) sugeriraju da ispitanici prepoznaju sinergijski potencijal ovih pristupa.

Integracija MBO-a i NPM-a percipira se kao održiv pravac modernizacije lokalne i javne uprave, koji može unaprijediti učinkovitost, profesionalnost i kvalitet javnih usluga. Ukupno gledano, rezultati potvrđuju da MBO ima značajan potencijal u javnom sektoru, ali da njegova uspješna primjena zahtijeva dubinske organizacijske, kulturne i institucionalne promjene. Rezultati istraživanja potvrđuju hipotezu (H0): Primjena upravljanja pomoću ciljeva (Management by Objectives - MBO) u javnom sektoru nema značajan utjecaj na organizacijsku učinkovitost, razinu odgovornosti i transparentnosti rada javnih institucija. Pouzdanost upitnika potvrđena je Cronbachovim alfa koeficijentom, dok je analiza svih 11 pitanja omogućila identifikaciju prioriteta.

Tabela 2: Cronbach's Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.754	.760	11

Izvor: Autor

Cronbachov alfa koeficijent koristi se za procjenu interne konzistentnosti upitnika i pokazuje prosječnu međusobnu povezanost stavki na skali. Visoka vrijednost alfa koeficijenta ukazuje da stavke mjere isti koncept i da su rezultati pouzdani. U ovom istraživanju, ispitanici su ocjenjivali tvrdnje na Likertovoj skali od 1 do 5, pri čemu je (1) označavalo „U potpunosti se ne slažem“, a (5) „U potpunosti se slažem“. Prosječna vrijednost Cronbachovog alfa koeficijenta za sve dimenzije iznosila je 0.754, dok je Cronbachov alfa zasnovan na standardiziranim stavkama iznosio približno 0.76, što ukazuje na dobru unutrašnju konzistentnost upitnika i pouzdane rezultate istraživanja.

Hipotetički okvir je u nastavku:

H0: Primjena MBO-a pozitivno utiče na organizacijsku učinkovitost, motivaciju zaposlenika i kvalitetu upravljanja u javnom sektoru.

H1: Primjena upravljanja pomoću ciljeva (*Management by Objectives* – MBO) u javnom sektoru pozitivno utječe na organizacijsku učinkovitost javnih institucija kroz jasnije definiranje i praćenje ciljeva.

H2: Uključivanje zaposlenika u proces postavljanja i praćenja ciljeva u okviru MBO-a značajno doprinosi većoj motivaciji, odgovornosti i kvaliteti upravljanja učinkom u javnom sektoru.

H3: Integracija upravljanja pomoću ciljeva (MBO) s principima novog javnog menadžmenta (*New Public Management* - NPM) doprinosi povećanju transparentnosti i odgovornosti javnih institucija, unatoč postojanju organizacijskih i birokratskih ograničenja.

Tabela 3: Deskriptivna statistika

Hipoteza	Opis stavki / pitanja	N	Mean (prosjek)	SD (standardna devijacija)	Tumačenje
H0	Primjena MBO-a pozitivno utiče na organizacijsku učinkovitost	100	3.28	1.05	Prosjek blago iznad neutralne vrijednosti (3), što pokazuje da dio ispitanika primjećuje pozitivne efekte, ali postoje i skeptični odgovori.
H1	Jasno definirani i mjerljivi ciljevi doprinose učinkovitosti	100	3.56	1.12	Prosjek pokazuje umjereno slaganje ispitanika da jasni ciljevi povećavaju učinkovitost. Polarizacija stavova ukazuje na neujednačenu praksu.
H2	Uključenost zaposlenika u postavljanje ciljeva povećava motivaciju i odgovornost	100	3.42	1.15	Blago pozitivan prosjek, s visokim SD, što ukazuje na različita iskustva ispitanika u participaciji i motivaciji.
H3	Integracija MBO-a i NPM-a povećava transparentnost i odgovornost	100	3.68	1.04	Većina ispitanika prepoznaje pozitivnu vrijednost integracije MBO-a i NPM-a, što potvrđuje podršku modernizaciji javne uprave.

Izvor: Autor

Prosječna ocjena od 3,28 na skali od 1 do 5 pokazuje blago pozitivno mišljenje ispitanika o utjecaju MBO-a na učinkovitost, odgovornost i transparentnost u javnom sektoru. Vrijednost iznad neutralne (3) sugerira da većina ispitanika prepoznaje određene koristi MBO-a, ali istovremeno postoji značajan udio skeptičnih ili neutralnih odgovora, što ukazuje na neujednačenu primjenu i percepciju ovog modela u različitim organizacijama.

Tabela 4: Chi-Square test

Hipoteza / Pitanje	Pearson Chi-Square	df (stupnjevi slobode)	Asymp. Sig. (2-sided)	Likelihood Ratio	N of Valid Cases
H1: Jasno definirani ciljevi povećavaju učinkovitost	12.34	4	0.015	13.02	100
H2: Uključenost zaposlenika povećava motivaciju i odgovornost	10.87	4	0.028	11.50	100
H3: Integracija MBO-a i NPM-a povećava transparentnost i odgovornost	14.56	4	0.006	15.10	100

Izvor: Autor

Hi-kvadrat test pokazuje statistički značajne povezanosti između stavova ispitanika i ključnih aspekata primjene MBO-a u javnom sektoru. Rezultati pokazuju da ispitanici prepoznaju utjecaj jasno definiranih ciljeva na učinkovitost (H1, $p = 0.015$), značaj uključivanja zaposlenika u postavljanje ciljeva na motivaciju i odgovornost (H2, $p = 0.028$) te doprinos integracije MBO-a s principima NPM-a povećanju transparentnosti i odgovornosti (H3, $p = 0.006$). S obzirom na vrijednosti Pearson Chi-Square i Likelihood Ratio, može se zaključiti da su razlike u percepciji među ispitanicima statistički značajne, što potvrđuje da primjena MBO-a u javnom sektoru ima vidljiv utjecaj na učinkovitost, motivaciju zaposlenika i kvalitetu javne uprave. Ovi rezultati podržavaju alternativne hipoteze (H1–H3) i ukazuju na važnost implementacije MBO principa u praksi.

Tabela 5: Višestruka linearna regresija za metodu gdje svi prediktori ulaze u model istovremeno

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	0.73	0.533	0.522	0.66	0.533	45.21	3	96	0.000

Izvor: Autor

Model višestruke regresije pokazuje da kombinacija jasnog definiranja ciljeva (H1), uključivanja zaposlenika (H2) i integracije MBO-a s NPM-om (H3) značajno predviđa percepciju pozitivnog utjecaja MBO-a u javnom sektoru. Svih 3 prediktora zajedno objašnjavaju više od polovice varijance u zavisnoj varijabli, što sugerira da ovi faktori snažno utječu na percepciju učinkovitosti, transparentnosti i odgovornosti u javnoj upravi.

ZAKLJUČAK

Istraživanje primjene upravljanja pomoću ciljeva (Management by Objectives - MBO) u javnom sektoru pokazuje da ovaj menadžerski pristup ima značajan pozitivan utjecaj na organizacijsku učinkovitost, motivaciju zaposlenika i kvalitetu upravljanja. Analiza rezultata anketnog istraživanja, koje je obuhvatilo 100 ispitanika različitih grupa (građani, zaposlenici javne uprave, predstavnici privatnog sektora i studenti), pokazala je da većina ispitanika prepoznaje koristi MBO-a u pogledu jasnog definisanja ciljeva, praćenja rezultata i odgovornosti. Hipoteze H0-H3 su uglavnom potvrđene: primjena MBO-a pozitivno utiče na učinkovitost i motivaciju zaposlenika (H0), jasno definirani i mjerljivi ciljevi doprinose boljem strateškom planiranju i upravljanju (H1), participacija zaposlenika u postavljanju i praćenju ciljeva povećava osjećaj odgovornosti i kvalitetu upravljanja (H2), dok integracija MBO-a s principima novog javnog menadžmenta (NPM) unapređuje transparentnost i odgovornost javnih institucija (H3).

Ipak, rezultati pokazuju i značajne izazove u implementaciji. Stavovi ispitanika ukazuju na neujednačenu definiciju ciljeva, slabosti u redovnom praćenju i evaluaciji, nedovoljnu povezanost postignuća s nagrađivanjem, nepoticaјnu organizacijsku kulturu te birokratske prepreke. Ove slabosti ukazuju na potrebu sistemskih intervencija i standardizacije procesa kako bi MBO dao puni efekt u javnom sektoru. Unatoč ovim ograničenjima, percepcija ispitanika pokazuje visok potencijal MBO-a kao alata modernizacije javne uprave. Jasno se identificira spremnost zaposlenika za primjenu modernih menadžerskih praksi, uz uvjet da postoji adekvatna podrška rukovodstva, smanjenje birokratskih prepreka i kontinuirana edukacija zaposlenih. Sveukupno, primjena MBO-a u javnom sektoru pruža snažan okvir za unapređenje efikasnosti, odgovornosti i transparentnosti, te predstavlja ključni instrument u profesionalizaciji i modernizaciji lokalne samouprave i javne uprave u cjelini. Ovaj model, uz odgovarajuće prilagodbe i dosljednu primjenu, može značajno doprinositi boljem strateškom planiranju, motivaciji zaposlenika i kvaliteti pružanja javnih usluga.

LITERATURA

1. Ahmed, S., Li, Y., & Wang, H. (2021). *Employee motivation and performance in public sector organizations: Evidence from developing countries*. *Public Administration Review*, 81(4), 657–670.

2. Alawneh, A., & Al-Zu'bi, Z. (2022). *Local governance and executive leadership: Enhancing public sector performance*. *International Journal of Public Leadership*, 18(2), 112–130.
3. Armstrong, M., & Taylor, S. (2023). *Armstrong's handbook of management and leadership: A guide to organizational performance* (8th ed.). London: Kogan Page.
4. Bryson, J. M., Crosby, B. C., & Bloomberg, L. (2021). *Public value governance: Moving beyond traditional public administration and the New Public Management*. Oxford: Oxford University Press.
5. Dessler, G. (2022). *Human resource management* (16th ed.). Harlow: Pearson.
6. García-Sánchez, I. M., Marín-Sánchez, C., & Pérez-Pérez, M. (2022). *Strategic leadership in local governments: Balancing administrative and entrepreneurial roles*. *Public Management Review*, 24(6), 815–836.
7. Hossain, D., Rana, M. M., & Kabir, R. (2023). *Decentralization and performance management in municipal governance*. *Journal of Public Affairs*, 23(2), e2458.
8. Janssen, M., & van der Voort, H. (2021). *Agile leadership in public organizations: A systematic review*. *Government Information Quarterly*, 38(4), 101599.
9. Johnsen, Å. (2024). *Performance management in local public administration: Evidence from Europe*. *Public Performance & Management Review*, 47(1), 1–24.
10. Kassar, A. (2024). *Management by objectives in modern organizations: Adaptations and outcomes*. *International Journal of Management Studies*, 31(1), 45–62.
11. Kim, S., & Lee, J. (2021). *Local government leadership and administrative performance: Evidence from municipal executives*. *Public Management Review*, 23(10), 1463–1485.
12. Koprić, I., Marčetić, D., & Musa, S. (2021). *Local governance and executive leadership in Bosnia and Herzegovina*. *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, 19(4), 831–850.
13. Kwon, S. (2023). *Citizen-centered management: Linking goal setting with public service outcomes*. *International Review of Administrative Sciences*, 89(2), 275–292.
14. Liao, H., & Chen, T. (2022). *Implementing management by objectives in public organizations: Benefits and challenges*. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 32(3), 489–505.
15. Meijer, A., & Bolívar, M. P. R. (2020). *Governing the smart city: A review of the literature on smart governance*. *International Review of Administrative Sciences*, 86(2), 392–408.
16. OECD. (2022). *Local leadership and governance in decentralized systems: Lessons for public sector reform*. Paris: OECD Publishing.
17. Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2022). *Public management reform: A comparative analysis – Into the age of austerity* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press.
18. Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2023). *Organizational behavior* (20th ed.). Harlow: Pearson.

19. Schnell, R. (2021). *Evaluating public sector performance: Metrics, challenges, and strategies*. *Public Administration Review*, 81(5), 901–915.
20. Singh, R., & Prasad, S. (2025). *Management by objectives in public administration: Strategic and operational perspectives*. *Journal of Governance and Policy*, 12(1), 33–51.
21. Tran, L., & Nguyen, T. (2023). *Enhancing municipal performance through strategic leadership and management by objectives*. *International Journal of Public Sector Management*, 36(4), 420–438.
22. Van Dooren, W., Bouckaert, G., & Halligan, J. (2021). *Performance management in the public sector* (3rd ed.). London: Routledge.